

ДЖЕРЕЛА ОБРАЗНОСТІ В ПОЕЗІЇ ЗОРЕСЛАВА

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. Випуск 21.

УДК 821.161.2

Бабота Л. Джерела образності в поезії Зореслава; 12 стор.; кількість бібліографічних джерел – 4; мова українська.

Анотація. В статті наведені основні дані про життя й поетичну творчість Зореслава. Порівнюються в ній мотиви в його творчості з мотивами в спадщині представників словацької літературної групи, яка стала відомою як католицькі модерністи.

Ключові слова: Зореслав, українська поезія, католицький модернізм, словацький контекст, мотиви.

Summary. The article is dealing with basic information on life and poetry by Zoreslav. Motives of his poetry are compared with those ones in poetry of representatives of Slovak literary group known as Catholic Modernists.

Key words: Zoreslav, Ukrainian poetry, Catholic modernism, Slovak context, motives.

Українська громадськість цього року відзначає 100 років від дня народження видатного релігійного й культурного діяча, вчителя, науковця, редактора і поета Степана Сабола, який свої літературні твори підписував псевдонімом Зореслав. Ставши монахом-василіянином, прийняв чернече ім'я Севастьян. Монаший сан і діяльність на піднесення рідного українського народу стали причиною того, що його діяльність, як і деяких інших представників міжвоєнного періоду, довгі роки замовчували. Через свої національні переконання був переслідуваний, навіть репресований, і змушений покинути рідну домівку.

Широкоспектральна діяльність С. Сабола ще не є повністю дослідженою, хоч науковці окремих гуманітарних галузей вже почали нею займатися. Вона зацікавила передусім дослідників з Пряшева (М. Мушинка, М. Роман, Й. Шелепець, В. Юричко, Л. Бабота) та Ужгорода (Ю. Балега, Л. Голомб, М. Козак, О. Мишанич, Н. Ребрик, Д. Федака, Н. Ференц).

Степан Сабол народився 7 грудня 1909 року в Пряшеві в сім'ї державного урядовця. Його батько був пословакізованим русином, а мати, Марія Іжарикова – словачкою. Початкову і нижчу середню освіту він здобув у рідному місті. Спочатку вчився в мадярській школі, після виникнення Чехословацької Республіки продовжував навчання в горожанській школі, де вчителі вживали «язичіє». Навіть перші свої вірші він писав цією штучною мовою.

У 1924 році Степан Сабол вступив у монастир Чину св. Василя Великого на Чернечій горі біля Мукачеве. Звідти переїхав у Галичину, де вивчав гуманітарні, в тому числі риторичні й філософські науки. Перебуваючи в різних галицьких монастирях (Крехів, Лаврів, Добромиль), працював у рукописному журналі «Перші проміння», «Пробійні струї», друкував твори в календарі «Місіонер» і в закарпатоукраїнській періодиці. Після закінчення студій, у 1931 році поїхав у Рим, де в Григоріанському університеті вивчав богословську науку. У 1933 році в Ужгороді вийшла перша збірка поезій Зореслава «Зі серцем у руках», в якій він одразу зарекомендувався як талановитий поет. Через рік єпископ Павло Гойдич висвятив моло-

дого монаха на священника в рідному Пряшеві. Після того С. Сабол знову поїхав у Рим, де продовжив навчання. Повернувшись на рідну землю, редагував два василіянські видання, релігійні місячники «Благовісник» і «Місіонар», був професором Ужгородської гімназії і професором богослов'я, який навчав студентів-василіанів. Ім'я талановитої молоді людини було відомим серед населення. Він був не лише поетом, педагогом, редактором, але й активним суспільно-політичним діячем. Став капеланом Карпатської Січі; після загарбання Карпатської України у 1939 році мадяри його ув'язнили в Хусті й під багнетами примусили повернутися на Пряшівщину.

У Словаччині Степан Сабол до 1948 року брав у часті в організації чернечого життя (Меджилабірці, Пряшів, Требішів), став першим протоігуменом оо. Василіян, але довідавшись, що у зв'язку з тогочасними політичними подіями йому загрожує велика небезпека, три місяці ховався в горах. Нарешті в серпні 1948 року йому вдалося нелегально перейти кордон з Австрією. «Нагородою» йому було те, що празький суд при його відсутності засудив С. Сабола на довічну тюрму як «американського шпіона і ворога народу» на підставі 17 «порушень» закону.

З Австрії С. Сабол перебрався в Рим, де продовжив свої студії і здобув звання доктора богослов'я. Написав і захистив дисертацію про визначного діяча кінця XVI і початку XVII століть «Мелетій Смотрицький – визначний український полеміст». У 1951 році він осів у США. Найбільшу увагу присвятив релігійному дослідженню, місійній і організаційній праці. До найважливіших робіт у цьому напрямі належать книги «Католицтво і православ'є» (1955, 1992) та «Голгота греко-католицької церкви в Чехословаччині» (1978), чимало брошурок на різні релігійні теми, а також книга, написана під псевдонімом Юрій Боржава «Від Угорської Русі до Карпатської України» (1956). Заслугою С. Сабола був написаний гімн до 1000-ліття хрещення Русі-України. Саме він між церковні свята впровадив Неділю усіх українських святих. За невтомну роботу його обрано дійсним членом Наукового товариства ім. Шевченка.

Те, що протягом життя о. Степана Сабола здавалось немислимим, стало дійсністю. Початком 90-х років, уже в похилому віці, але повний енергії і молодечого запалу, він два рази відвідав рідний край. Побував не тільки на Пряшівщині, але також в Україні.

Повернувшись у США, Степан Севастьян Сабол, ЧСВВ, не поривав зв'язків з Пряшівщиною і Закарпаттям. Всупереч високому віку продовжував невтомно працювати. Останні роки життя він провів у домі для старших віком монахів у місті Воррен (Мічиган), де помер 19 лютого 2003 року.

Літературна спадщина, якій талановитий поет присвячував лише деякий час, кульмінувала в 30-х роках. Перші вірші він почав писати під час навчання в школі, публікував їх в американському журналі „Світ дітей” (Гомстед, 1922) і в пряшівському журналі „Русское слово” (1924)[3]. Псевдонім Зореслав почав уживати у 1928 році.

Після того, як його твори появлялися в різних періодичних виданнях, у 1933 році в Ужгороді вийшла вже згадана перша збірка поезій Зореслава «**Зі серцем у руках**» (62 вірші написані до року появи книги). Там же через три роки появилася друга збірка автора «**Сонце і блакить**» (45 поезій, розподілених до трьох частин – „Молодість”, „Срібні дзвінки”, „Криця”, які виникали в 1934–1936 роках). Вона викликала значний інтерес серед читачів і одержала чимало позитивних відгуків. Окремі поезії появились також у перекладах на чеську, словацьку і мадярську мови. Вибране «**З ранніх весен**» (Нью Йорк, 1963) містило зразки першої збірки поета, майже цілком відтворену другу збірку та частину «**Дома й на чужині**» (11 датованих поезій, написаних у 1939–1962 роках)*.

Зореслав – автор надзвичайно талановитий й чутливий і, водночас, темпераментний, автор з широким кругозором, літературна творчість якого не була поєднана з традиційними місцевими ідейно-тематичними та поетологічними методами. Серед закарпатських письменників він формувався індивідуально. Крім класиків української літератури, захоплювався молодомузієвцями (передусім Б. Лепким), а також О. Олесем, Є. Плужником, Д. Загулом, М. Рильським та молодим П. Тичиною. Суспільно-політичні умови міжвоєнної Чехословаччини були (хоч Зореслав чимало часу проводив за кордоном), крім релігійних позицій, очевидно, одною з істотних причин того, що аналізуючи творчість закарпатського літератора, між його поетичним доробком та літературною спадщиною письменників, творчість яких у словацькій літературі називають *католицьким модернізмом*** , можна провести чимало паралелей. Не лише тим, що будучи духовними особами, у своїй діяльності виходили з однакових аксіом та переконань і тому в їхній творчості резонував подібний спосіб думання, але й життєвою долею, бо переважна більшість представників католицького модернізму, так само, як і Зореслав, наприкінці 40-х років опинилась у вигнанні (емігрували через Австрію, Рим і більшість з них поселилася в США). Навіть у тих, час-

то несприятливих для творчої діяльності умовах, увесь час працювали на користь народу як педагоги, редактори, церковні діячі або науковці. Всупереч великим заслугам, на рідній землі нікого з них добрим словом не згадували. Ліричні твори Зореслава та представників католицького модернізму, типові для періоду виникнення, відбивали окремі соціальні і політичні події тогочасся, порушували проблеми, які торкалися значення життя та існування, були насичені мотивами світла, темноти, самотності, мовчання, землі, раю, батьківщини й Бога. На духовні роздуми авторів впливав релігійний містицизм, їхній спосіб вислову виходив з релігійних символів та міфу, національної традиції і християнської спадщини попередніх часів.

Творчості Зореслава, так само, як і творчості представників католицького модернізму (30–і та 40–і роки), притаманна вільність вислову, індивідуалізм, незалежність, оригінальність, підсвідомість, інтуїція тощо. Духовність зіставляється у віршах з почуттєвістю. Якщо цей симптом не переключити у простір поезії, не можна її зрозуміти. Основну тему в рамках католицького модернізму становить тема Бога та Божої сутності з усіма її атрибутами. Не бракує вона ані в творах С. Сабола. Поет-священик у відношенні до Всевишнього завжди стоїть в позиції недостойного („Молюсь Тобі...”). Стан взаємної близькості, як у всіх духовних творах, уможливило лише чистота духа, ніколи вона не полягає в гріху.

Отже, поетів, про яких говоримо, об'єднувала не лише професія та робота на народній ниві***, але також і лірична творчість, етика, естетика та філософсько-поетологічна орієнтація послідовників християнства (в Зореслава східного католицького, а в поетів католицького модернізму західного обряду), але теж поетика та естетика символізму.

Що торкається джерел, які послужили інспірацією до написання ліричних творів Зореслава та поетів католицького модернізму, їх можна умовно поділити на дві групи. До першої належать джерела часові, тобто конкретні події (різні річниці, свята, політичні зміни тощо), до другої позачасові, які полягають у сутності буття і рефлексіях сенсу життя. Поетичні висловлення окремих авторів у цьому напрямі не є однозначними.

В обох випадках з мотивом та темою окремих поезій пов'язаний арсенал засобів вислову: крім християнсько-релігійної термінології, постатей та символів релігійної міфології, Старого й Нового завіту („В кривавих ранах Він блукав”, „Воскресення”, „...Цить”, „Нам добре тут!..”), Зореслав використовує також символіку грецької міфології та народної традиції („Замок”, „Де ви?..”, „Пряшів”, „Авантурне”). Поети католицького модернізму, так само як і С. Сабол, не обминали ані вимогу щоденних потреб та ангажованості за народну ідею. Ідею патріотизму Зореслав втілює у поезіях про Карпатську Україну („Українське різдво”, „Завтра”, „Спомин”), незалежну Українську державу („Борці”, „Завтра”, „Українське різдво”, „Молитва нації”, „Де

ви?...”, „Молитва”), а поети католицького модернізму в творах про Словаччину.

Духовна універсальність – незалежна від зміни суспільних обставин – зумовила, що згадана поезія зберегла свою ідентичність, свою духовну залежність, але, разом з тим, і суспільну незалежність. У ній неодмінно порушуються ті самі невідкладні питання, в яких відчутна постійна напруженість між злободенністю та вічністю, почуттями і духом.

При оцінці поетів католицького модернізму словацькі дослідники об'єднувальним фактором вважають фактор мотиву (мотив дороги, мовчання, поезії, жінки, світла, темноти, землі, вітчизни, рідної домівки, раю) [2, с. 50-60]. Якщо взяти до уваги межові життєві та поетичні ситуації, мотиви групуються у двох полюсах дороги священика та поета. Кожен з мотивів відтворений у творчості окремих поетів індивідуально. З конкретними значеннями зустрічаємось винятково, частіше знаходимо абстрактні символи, тому що більшість мотивів лежить в площині абстракції, простір (земля, батьківщина, природа, регіон) є єдиною конкретною вартістю, в якій рухається поет.

Мотив *дороги* в Зореслава – це не лише дорога до Бога, повна перешкод, яку потрібно подолати на тернистому шляху („Душа”, „На шляху”, „Зі серцем у руках...”) та пошук свого місця в світі („Мандрівник”), це також пристань, спокій, життєва мета („Мій храм”, „В полонині”), заспокоєння з її осягненням („Нам добре тут”, „Ранком”, „Перемога”), це теж заклик до боротьби („На шляху”). Дорога, однак, це також покликання поета, його місія, поборювання життєвих перепон („Поете тям”, „М. 3-ові”, „Іду невідомий”), це певність у починаннях, з одного боку („Над віршами”), але й надзвичайна рішучість, з другого боку („Не раз”). Емотивно відтворені почуття самотності („Я сам”, „Самостність”, „...У далечинь кудись бажаю я піти”) поєднуються з переконанням присутності Бога у всьому, що живе („Молюсь Тобі...”). Все це пов'язує поета з природою, в якій він знаходить заспокоєння („Розцвілися рожі”, „Білий сніг”, „Ой вижду я в поле”, „Сніжок”).

У творчості Зореслава з мотивом *жінки*, на відміну від декотрих поетів католицького модернізму, зустрічаємось відносно рідко, лише в декількох його поезіях. Це передусім мама („Повивала мене мати, шовком повивала”, „Приснився мені сон...”), сестра („Сестри”), які викликають спогади про рідну домівку, про дитячі роки, та образ Діви Марії („Ударили вечірні дзвони”). Свого роду фіктивну, а може й реальну зустріч Зореслава з конкретною жінкою, яка могла якоюсь мірою справити враження на Зореслава, можна лише передбачати, бо збережений уривок „У день, коли умру” (16 рядків) з біблійної поеми „Рут”, вирваний з контексту, для цього переконливих підстав не дає (*Я відійду блакитними шляхами, / Уже назавжди і без вороття... / Тоді згадай все гарне, що між нами / Було ще за життя*).

Своєрідним у творах Зореслава виступає мотив *мовчання, тиші* („Ноктюрн”). У деяких поезіях він поєднаний з магічним, деколи навіть не-

спокійним шепотом або темнотою („Над ставом”, „...Схвалось соненько... темніє...” [*І тихі молитви злітають / У зоряну, чудову ніч...*]). В інших автор прямо прославляє Бога („Над ставом”, „Нам добре тут”), а в деяких іноді відчутне бажання тиші, в якій людина знаходить пристановище, духовний спокій, умиротворіння, рівновагу („Вечірній шум...”, „...Тихо, тихо... мовкнуть дзвони”, „У вечір”, „...Вечірня мріє, ти засвітня пташко”). З релігійного погляду це початкова форма урівноваженості, покірливої і вже міцнішої внутрішньої витримки. Поет інколи свідомо заглушує свій жаль та сум, почуття тривоги та неспокою, іноді бажає гармонії або посередництвом мовчання виражає принцип своєї творчості – стримане та помірковане аскетичне відтворення дійсності, яке служить дзеркалом його переконання, самодисципліни, волі прославити Всевишнього („Літургія ранку”).

У ряді поезій з тишею пов'язаний мотив *дзвону*, звуки якого в Зореслава завжди притишено лунають вечірньою порою. Тоді люди, після щоденної праці, переключаються в площину духовних роздумів („Ударили вечірні дзвони”), це час заслуженого відпочинку, заспокоєння та величання тиші („...Тихо, тихо...”), але й час, коли тужливий голос дзвону викликає тривогу в душі, тугу за неосягненим, за рідною хатою, за матір'ю („Вечірній шум”, „Вечірній дзвін”).

З наведеними мотивами мовчання й тиші безпосередньо пов'язані й інші мотиви, передусім мотив виду оксиморонного сполучення – *світла й темноти*. В Зореслава часто зустрічаємось з контрастами типу *хмара – зірка* („...Вечірня мрія...”), *зорі – сонна блакить* („У вечір”, *вечір – зірненьки* („Вечірній шум...”), *блакитне небо – зорі* („...Схвалось соненько...”), *білий місяць – ніч* („Сестри”), *зорі – далекі небеса* („Під сонцем півдня”) тощо. Викликають вони почуття певної ностальгії (переважно за пройденим минулим), несповненої мрії, таємничості вселенної, але й особистого задоволення.

До мотиву тиші, мовчання антонімічно приєднуються мотиви *грому й блискавки* (іноді *бурі*). Звукове й візуальне атмосферне явище символізує нескориму й дику силу природи, напруженість і небезпеку („Буря”), руйнівну силу („Розцвілися рожі”), непереможність рідного краю („Буря в Карпатах”) та патріотичний заклик до єднання, до боротьби за його кращу долю, за майбутнє („Повстань пророче!”, „...Срібні струни, віщі струни”, „Юнак”, „Юнацтву Підкарпаття”, „Борці”, „Зі серцем у руках...”, „Нове покоління”).

Мотив *землі, батьківщини, рідної хати* належить в Зореслава, так само, як і в поетів католицького модернізму, до малої кількості тих складових частин їхньої поезії, які мають реальний простір і форму. Це земля конкретна, українська (в творчості католицької модерністської групи словацька), чи вже в її окремих регіонах („До пісні”, „Повстанеш ти...”, „Іду невідомий”, „В полонині”, „Присвята”, „Повивала мене мати...”), чи як одне ціле („Молитва нації”, „Пробудження”, „Борці”, „Завтра”)^{****}. У деяких випадках інспірація регіо-

ном показана в назві поезії („Пряшів”, „Зима над Ужгородом”). У творах про батьківщину зображена ціла шкала ставлення автора до неї. Починаючи співчуттям до страждань народу („Повивала мене мати”) по небувало в закарпатській літературі – викриття страшною трагедією, спричиненою несприятливими соціальними умовами („Голод”). Символом батьківської хати для поета став час дитинства, час безневинності. Картина рідної домівки часто поєднана з почуттям приємності та задоволення („Сніжок”), але іноді й тужливою мрією за втраченим та усвідомленням долі людини в чужині („Вечірній дзвін”).

Важливе місце в поезії Зореслава посідають своєрідні епітети (*висока голуби́нь, далеко-мрійні спомини, прозора тиша, яблу́неві білоквіти, сонцеквітні вертогради, погідна золотінь, злотодзвонна луна, срібнотонна ріка, зоряні моменти*) та використання різноманітних кольорів (*рожеві хмарки, рожеві серпанки, кармінові уста, червоне зарево, червоний шлях, білий місяць, біле горіння, чорна котара, смарагдові обійми трав, золотодзвонні серця, злотоверхий Київ, синява небес, синіє глибін морська, сині обійми*), з-поміж котрих повністю домінує – блакить (*блакить Господь малює, блакитне небо, сонна блакить, зорі й блакить, розквітла блакить, усмішка блакитів, тихі блакити, блакитні роси, блакитна казка, блакитний спокій, блакитне мовчання*). Цей колір увійшов у назву поезії „Блакитний усміх”, назву збірки «Сонце і блакить» (синьо-жовтий символ національної належності відтворений також у вірші „Лілеї” – *Злотодзвонною луною – Боже сонце, / Піснею блакитною – зірки...*, який, в дещо іншому значенні відтворений також у поезії „В Альпах”) та в назві планованої, однак, на жаль, втраченої збірки «Блакитні ескадри».

Поезія Зореслава, для якої характерний витриманий лірично-імпресіоністичний тон, формувалася під впливом модерних літературних напрямів ХХ століття. Це поезія релігійно-медитативна, поезія покірливості та роздумів, яка виходить з релігійної містики космічного характеру. Переважає в ній класична строфіка, ямбічні ритми, зустрічаємось також з народнопісенними ритмами чи фігурним віршем. Зореслав, очевидно, був першим автором сонету та верлібру в закарпатоукраїнській літературі [1, с. 53]. У широкому діапазоні його поетичних зацікавлень відтворена загальнолюдська духовність і етика. Водночас це поезія актуальна, яка не лише крокує з добою, але навіть випереджує її. Не лише в національних справах, де поет програмно закликає до боротьби, до діяльності (*Слова ховай, / Діло хапай – / В ділі усе спасення! / І прийде час, / Великий час – / Народне Воскресення*), але й візією світового апокаліпсису,

якою інтуїтивно передбачає майбутнє („Авантурне”). Автором поезій, в яких сильно звучала національна ідея, не була людина, відлучена від реального світу, людина, яка живе у своєрідній ізоляції чи в монашій келії і не цікавиться реальним буттям. Це спостерігач і активний учасник подій. Вірші Зореслава – це відродження духовності та народності, це боротьба людини за чистоту ідеалу, за смисл віри. Ідеал гуманізму надає його поезії загальнолюдського розміру.

Крім згаданих творів, у 1992 році в Пряшеві вийшла друком книга Степана Сабола «Укрита Фіялка – сестра Василя Глібовицька, ЧСВВ», яка представляла поповнене ужгородське видання «Укритої Фіялки» з 1935 року****. Йдеться про життєву долю монахині (1895, Большів, Україна – 1929, Пряшів), у якої, на основі свідчень, пов’язаних з нею після її смерті, було кілька років тому розпочато процес беатифікації [4].

Українська культурна громадськість оцінила літературну діяльність поета, удостоїла його високою, але заслуженою нагородою. Він став спочатку членом української філії Спілки словацьких письменників, а незабаром – членом Спілки письменників України. Нащадкам залишив винятковий скарб у вигляді своїх поезій, статей і наукових робіт. Зореслав поважав народ, з якого вийшов, любив свою Батьківщину. Навіть у вірші, який просив надрукувати після його кончини, вблїває за її долю:

ЯК ПРИЙДЕ СМЕРТЬ

Як прийде смерть, – ми не чужі собі!
Ми зустрічалися не раз, нівроку.
Поглянула, всміхнулась, далєбі,
І відійшла полями тихим кроком.

Як прийде смерть, я прошепчу: вітай!
Вже досить гри на схованки між нами.
Лиш будь ласкава, ніжно пригортай
Твоїми неблаганними руками.

І поцілуй до сну, щоб я заснув
З усмішкою до ясних зір небесних,
З надією на соняшну весну,
На гомін дзвонів радісних, воскресних.

Ген, по той бік, я Богові вклонюсь,
– Ось, я, – скажу, ласкавий будь, о Пане,
Йому за Україну помолюсь
І вартою-бійцем над нею стану.

А, поки що, без смутку і без слів
Хай порох мій під зорями спочине
Під шум сосон, під гураган вітрів,
Під кущиком червоної калини.

* Рукопис підготовленої до друку збірки «Блакитні ескадри» згорів у 1943 році в Пряшеві. Загубилися й інші рукописи, напр., поема „Рут”. Існують також окремі поезії, які за бажанням автора поки що надруковані не були.

** Групу молодих словацьких поетів терміном *католицький модернізм* було названо ex post (в 40–х роках). Молоді амбітні літератори (священники та монахи), які шукали нових напрямів у релігійній поезії, згрупувалися

в 30-х роках навколо Рудольфа Ділонга. Писали під впливом чеського поетизму і французького модернізму. Поезія католицького модернізму появлялася почасти ще до року 1945, однак після 1948 року ліра цих поетів повністю замовкла. До головних представників групи, крім Ділонга, належали ще Ян Гаранта, Павол Гашпарович Глбіна, Павел Ушак Оліва, Янко Сілан, Светлослав Вайгл та ін.

*** Певні паралелі, крім наведеного, можна бачити і в тому, що Отець Севастіян Сабол до своєї поетичної творчості почав вживати псевдонім Зореслав (той, що славить зорі), а в словацькій літературі, крім письменників-романтиків, також поет Павол Орсаг (1849-1921) обрав псевдонім Гвездослав, що словацькою мовою також означає славити зорі. Вибір Зореслава, однак, з Гвездославом не пов'язаний. Подібний факт спостерігаємо в молодшого за Зореслава представника католицького модернізму Фердинанда Вайгла, який у своїй літературній творчості користувався хресним ім'ям Светлослав, в словацькому значенні – славити світло.

**** В Зореслава це також Європа, яка знаходиться під загрозою („Перед бурею” – у нашому розпорядженні був лише уривок твору) і, завдяки частому перебуванню за кордоном, відтворена земля не завжди є українською, однак вона є завжди конкретно визначеною („В Альпах”, „В Сикстинській каплиці”, „В Трієсті”, „Під Везувієм”, „У Венеції”).

***** Були це спогади п'яти сестер Чину св. Василя Великого, які з небуденною сестрою працювали. В заголовку ужгородської збірної праці С. Сабол поставив ім'я м. Стефанії Качоровської, ЧСВВ, як авторки книжки, однак за її бажанням і бажанням інших сестер-сучасниць с. Василії в новому виданні Зореслав виступає як головний спів-автор, уродженець Пряшева, який фактично підготував і перше видання.

Література

1. Бабота, Л. – Роман, М.: Повернення поета Зореслава. – In: Дукля, 38, 1990, ч. 4, с. 53.
2. Bátorová, Mária: Katolícka moderna. In: Hvišč, Jozef a kol.: Biele miesta v slovenskej literatúre. Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1991, s. 50-60.
3. Juričková, V.: Sabol, Štefan Sebastián, OSBM. In: E-ZINE Prešovskej eparchie // <http://www.zoe.sk/?osobnosti&meno=SABOL%2C+%8Atefan+Sebasti%E1n%2C+OSBM>
4. <http://www.rr.lviv.ua/news.php?item=227>.

Бабота Любця – канд. філол. наук, доцент кафедри україністики, директор Інституту русистики, україністики та славістики Пряшівського університету (Словаччина).